

ὉΣΙΟΣ ΝΙΚΑΝΩΡ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αλήθεια & Αποκάλυψη

3

Προσλαλιά τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
Γρεβενῶν εἰς τὴν Ἱεράν Πανήγυριν
τοῦ ἁγίου εἰς τὴν Ἱερά Μονή
τοῦ Ξενοφώντος

6

Τερός Ναός Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου
Σπηλαίου - Γ' Μέρος

8

Φιλοσοφώντας τόν θάνατο
στό Ἅγιον Ὅρος - Β' Μέρος

10

Χαρμολύπη - Β' Μέρος

12

Ἄλωση καί ἀλλοίωση

14

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Θεία Λειτουργία ἀπό τὰ Ὄνο-
μαστήρια τοῦ Μητροπολίτου Γρεβενῶν.

ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ: Στιγμιότυπα μουσικῆς
ἐκδηλώσεως γιά τὴν Παγκόσμια Ἡμέρα κατά
τῶν ναρκωτικῶν, τό βράδυ τῶν Ὄνομαστηρίων
τοῦ Μητροπολίτου Γρεβενῶν.

ὉΣΙΟΣ
ΝΙΚΑΝΩΡ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Ἱερά Μητρόπολις Γρεβενῶν
51100 Γρεβενά

ΕΚΔΟΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Μητροπολίτης Γρεβενῶν
κ. ΔΑΒΙΔ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν

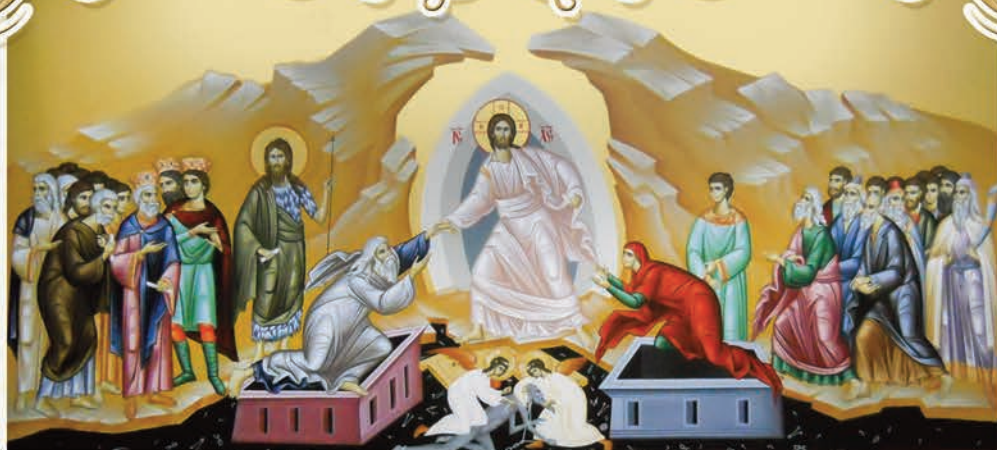
ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Γραφικές Τέχνες «ΜΕΛΙΣΣΑ»
570 21 Ἀσπροβάλτα Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 23970 23313
Fax: 23970 21754
E-mail: graphics.melissa@gmail.com

Ὁ «ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΑΝΩΡ» διανέμεται καί
ἀποστέλλεται ΔΩΡΕΑΝ. Γιά τὴν ἀντιμετώ-
πιση μέρους τῶν ἐξόδων γίνονται δεκτές οἰκο-
νομικές προσφορές στή διεύθυνση:
Ἱ. Μητρόπολις Γρεβενῶν (γιά τό περιοδικό)
51100 ΓΡΕΒΕΝΑ

Τηλ. 24620 22404 Fax 2462083717
E-mail ieramitropoligrevenon@gmail.com
ἢ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ 331/618949-03

Ἀλήθεια & Ἀποκάλυψη

Μητροπολίτου Αὐλῶνος
κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

«Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ τάφου, καθὼς προεῖπεν,
ἔδωκεν ἡμῖν τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ μέγα ἔλεος»¹

Ἡ ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως, ἡ σωτήριος καὶ φωταυγής, «ἡ κλητή καὶ ἁγία ἡμέρα, ἡ μία τῶν σαββάτων, ἡ βασιλὶς καὶ κυρία»² ποὺ συγκεφαλαιώνει τίς γιορτές τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ δίνει τὸ νόημα καὶ τὸ σκοπὸ στίς ἱερές πα- νηγύρεις, ἀποτελεῖ τὸν πυρήνα, τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς πίστεως μας, καθότι «εἰ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δέ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν»³.

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Θεανθρώπου εἶναι ἡ Ἀποκάλυψη ὅλων τῶν σωτηριωδῶν γεγονότων τῆς θείας Οἰκονομίας στὴν πληρότητά τους!. Αὐτὴ εἶναι ὁ θεμέλιος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πίστις καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων ὅτι «ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως»⁴.

Ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ Ἀναστασί Του εἶναι τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ βίωμά της, ἡ πείρα της ἀνά τούς αἰῶνες. Κατὰ συνέπεια πίστις στὸν Ἀναστημένο Χριστό καὶ στὴν Ἐκκλησία Του εἶναι Ἀνάστασις!. Ἀπλῶς Ἀλήθεια καὶ Ἀποκάλυψη τῆς θεανδρικῆς Του ὑπόστασης.

«Χριστὸς γάρ ἐγήγερται εὐφροσύνη αἰώνιος»⁵. Ὁ πασχάλιος Ὕρθρος εἶναι ἡ θεὰ τῆς Ἀναστάσεως!. Οἱ οὐρανοὶ ἐπάξια εὐφραίνονται. Ἡ γῆ ἀγάλλεται καὶ ὁ κόσμος ὁλόκληρος, εἴτε μέσα στό Θρίαμβο εἴτε μέσα στή Στράτευση,

γιορτάζει τό πανευφρόσυνο γεγονός. Τό γεγονός τῆς λαμπροφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Γι' αὐτό σήμερα οἱ ἄνθρωποι καί οἱ ἄγγελοι ἔγιναν ἕνα!. Σήμερα ἡ γῆ ἔγινε οὐρανός, θρόνος τοῦ Βασιλεῖα τῆς Δόξης. Σήμερα «ὁ λαός τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος»⁶, ὁ καλεσμένος νά ζεῖ τήν Ἀνάστασι, στό πρόσωπο τοῦ Ἀναστημένου βιώνει καί τήν προσωπική του ἀνάστασι. Σήμερα «νεκρός οὐδεὶς ἐπὶ μνήματος»⁷ διακηρύττει ὁ Χρυσορρήμων Ἰωάννης, γιατί «ἀνέστη Χριστός καί ζωὴ πολιτεύεται»⁸. Γι' αὐτό καί ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος ξεσπᾷ στό παραλήρημα τῆς μεγάλης χαρᾶς: «Νυνὶ δέ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο»⁹.

Σήμερα ὁ Θεὸς ἔδωσε τήν τελειωτικὴ ἀπάντησι στό διάβολο, καταργώντας τό θάνατο. Γιατί πράγματι σήμερα «θανάτου ἐορτάζομεν νέκρωσιν, ἄδου τὴν καθάρεισιν, ἄλλης βιοτῆς, τῆς αἰωνίου ἀπαρχίν»¹⁰.

Τό Πάσχα!. Εἶναι τό «αἷτιο» τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Ἀπὸ τῆ δουλεία τῆς ἁμαρτίας, τό λάθος δηλαδὴ τοῦ παρελθόντος, τὴ μόνιμη θλίψη τοῦ παρόντος καί τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος ὁ ἄνθρωπος μέ τὴν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ «ἀγκαλιάζει» τὴ νίκη. Ἀπὸ θνητός γίνεται ἀθάνατος καί ἀπὸ ἐπίγειος οὐρανοπολίτης. Γιατί τό Πάσχα ἀποκαλύφθηκε διάπλῃκα ἡ κατὰ φύσιν Θεότητα τοῦ Λόγου καί ἡ μεγάλη ἀλήθεια τῆς ἀπαθανάτησις τοῦ προσλήμματος «ἐν τῇ σαρκί» Του¹¹. Αὐτὰ εἶναι τοῦ Σταυροῦ τὰ κατορθώματα!. Αὐτὴ εἶναι τῆς

Ἀναστάσεως ἡ ἀλήθεια καί ἡ ἀποκάλυψη!.

Πῶς, λοιπόν, μπροστά σ' ὅλα αὐτὰ ὁ ἱερός ὕμνωδός νά σιγίσει; Πῶς μπορεῖ νά μὴν τραγουδήσει τὰ μεγαλεῖα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, πού καί μόνον καί γιὰ χάρι τοῦ πλάσματός Του «ποιεῖ θαυμάσια»; Γι' αὐτό μέσα στὴν ἀνείπωτη χαρὰ του διατυπώνει καί τὴν παράκλησι, τὴν ἰκεσία: «Δίδου ἡμῖν ἐκτυπώτερον, Σοῦ μετασχεῖν, ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς Βασιλείας Σου»¹². Αὐτό εἶναι τό Πάσχα!. Αὐτὴ εἶναι ἡ Ἀνάστασι!. Νά μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά κοινωνεῖ τῆς θεοζωῆς πού τοῦ προσφέρει ὁ Ἀναστημένος Χριστὸς μέσα στὴν Ἐκκλησίᾳ Του.

Μέ τὴν Ἀνάστασίν Του, λοιπόν, κλείνει ὁ Χριστὸς τίς πύλεις τοῦ ἄδου καί ἀνοίγει τὴν ὡραία Πύλην τῆς Βασιλείας Του γιὰ τοὺς πάντες. Γι' αὐτό καί ὁ μμπτῆς τοῦ Παύλου Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος πανηγυρίζει στὸν «Κατηχητικὸ» του λόγο: «Οὐκοῦν εἰσέλθετε πάντες εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ἡμῶν... Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως. Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος... ἐφάνη γάρ ἡ κοινὴ Βασιλεία»¹³.

«Καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις καί ὀψόμεθα.... Χριστὸν ἐξαστράπτοντα καί χαίρετε φάσκοντα...»¹⁴ μᾶς προτρέπει ὁ ἱερός ὕμνωδός. Νά καθαρίσουμε τίς αἰσθήσεις μας ἀπὸ κάθε γήινη ἀντίληψη καί λογικὴ ἐρμηνεία τοῦ θείου γεγονότος. Νά ἀποκτήσουμε Χριστοαἰσθήσεις. Νά βιώσουμε τό γεγονός «τῆς μᾶς τῶν σαββάτων»¹⁵ ὅχι στά μέτρα τῆς διαλεκτικῆς κατοχύ-

ρωσης, αλλά μετέχοντες συνειδητά στο Δείπνο τῆς Βασιλείας, κοινωνώντας τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ. Γι' αὐτό «κεκαθαρμέναις διανοίαις»¹⁶, «δεῦτε πόμα πίνωμεν καινόν, οὐκ ἐκ πέτρας ἀγόνου τερατουργούμενον, ἀλλ' ἀφθαρσίας πηγὴν ἐκ τάφου ὁμβρήσαντος Χριστοῦ, ἐν ᾧ στερεούμεθα»¹⁷.

Ἔτσι γιορτάζουμε τὴν Ἀνάστασι! Ντυμένοι τὴν ἀφθαρσία πού ὁ Ἀναστημένος Χριστός μᾶς χάρισε, μὴ λησμονώντας πὼς τό ἔργο Του στή γῆ ἀναφέρεται στὴν ἀνθρώπινη φύση πού τὴν ἀνακεφαλαιώνει στὴν Ὑπόστασή Του καὶ τὴν ἀνασταίνει ἀπὸ τὴν πτώση της. Γι' αὐτὴν τὴν ἀνάστασι τῆς φύσης μας ὀφείλουμε ὄχι μόνο νὰ «ἀγαλλιώμεθα χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῳ»¹⁸, ἀλλὰ καὶ «Βασιλείας τε Χριστοῦ κοινωνήσωμεν, ὕμνουντες Αὐτόν, ὡς Θεόν εἰς τοὺς αἰῶνας»¹⁹.

«Χριστός Ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶνι χαρισάμενος»²⁰ εἶναι ὁ θρίαμβος καὶ ὁ παιάνας τῆς Ἀναστάσεως. Μ' αὐτόν τόν ὕμνο πού συγκλονίζει τίς ὑπάρξεις μας διακηρύττουμε ὅλη τὴν Ἀποκάλυψη! Ὅτι εἶχε δηλαδὴ νὰ πεῖ ὁ Θεὸς στὸν ἄνθρωπο, τό εἶπε μέ τό στόμα τοῦ Λόγου. Γι' αὐτό καὶ ἡ Ἀνάστασι εἶναι ὁ ἐπίλογος τῆς Ἱστορίας. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός καὶ τό κήρυγμά Του καὶ τὰ θαύματά Του καὶ ὅλη γενικά τὴ ζωὴ Του στή γῆ μας τὴ φώτισε μέ τὴν Ἀνάστασή Του.

«Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα»²¹. Μετά τὴν Ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θὰ πρέπει

ὁ ἄνθρωπος νὰ βιάζει τὸν ἑαυτό του νὰ μὴν πιστεύει. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ νέος Ἀδάμ, ὁ ἀρχηγὸς τῆς πίστεως καὶ τοῦ καινούργιου κόσμου. Ὡ! ἀδελφοί μου ἀγαπητοί καὶ φίλοι ἐν Χριστῷ: «Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου Φωτός»²². Ὁ Χριστός, ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή, μᾶς ἔχει δοθεῖ μέ τὴν Ἀνάστασι. Ἡ Ἀποκάλυψη γιὰ μᾶς ἔχει ὁλοκληρωθεῖ. Ἐνα καὶ μόνο μένει. Νὰ ζήσουμε τὴν Ἀλήθεια τοῦ Ἀναστημένου Κυρίου, χαίροντες «κύκλῳ τῆς τραπέζης» Του καὶ τὴ δική μας ἀνάστασι. ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ! ΑΛΗΘΩΣ ΑΝΕΣΤΗ!

1. Τελευταῖο Τροπάρῖο κάθε ἀναστάσιμης Ὡδῆς τοῦ κανόνα τῆς Ἀναστάσεως.
2. Τροπάρῖο Ὡδῆς π' Κανόνος Ἀναστάσεως.
3. Α' Κορ. 15,14.
4. Λουκ. 24,34.
5. Τροπάρῖο Ὡδῆς α' Κανόνος Ἀναστάσεως.
6. Τροπάρῖο Ὡδῆς δ' Κανόνος Ἀναστάσεως.
7. Κατηχητικὸς Λόγος.
8. » »
9. Α' Κορ. 15,20.
10. Τροπάρῖο Ὡδῆς ζ' Κανόνος Ἀναστάσεως.
11. Τροπάρῖο Ὡδῆς ε' Κανόνος Ὁρθρου Μεγ. Σαββάτου.
12. Τροπάρῖο Ὡδῆς θ' Κανόνος Ἀναστάσεως.
13. Κατηχητικὸς Λόγος.
14. Τροπάρῖο Ὡδῆς α' Κανόνος Ἀναστάσεως.
15. Τροπάρῖο Ὡδῆς π' Κανόνος Ἀναστάσεως.
16. Δοξαστικὸ Αἰώνων Ὁρθρου Μεγ. Δευτέρας.
17. Τροπάρῖο Ὡδῆς γ' Κανόνος Ἀναστάσεως.
18. Α' Πέτρ. 1,8.
19. Τροπάρῖο Ὡδῆς π' Κανόνος Ἀναστάσεως.
20. Τροπάρῖο ἑναγξῆς Ὁρθρου Ἀναστάσεως.
21. Β' Κορ. 5,17.
22. Ἐκφωνεῖται κατὰ τὴν τελετὴ τῆς Ἀναστάσεως ὑπὸ τοῦ ἱερέως.

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ

ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ Κ.Κ. ΔΑΒΙΔ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ
ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
βιζ' Μαΐου στ'

Πανοσιολογιώτατε Ἁγιε Καθηγούμενε, πολυσέβαστε μοι Γέρον, κ.κ. Ἀλέξιε
Περιπόθητοι ἅγιοι Πατέρες καὶ ἀδελφοί,
Λαέ τοῦ Θεοῦ φιλέορτε,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

«Πάσχα ἡ παρούσα Ἑορτή» τοῦ μεγάλαθλου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου! «Πάσχα πᾶσαν κατήφειαν ἐξαίρον ἐκ μέσου. Πάσχα τὴν εὐφρόσυνον χάριν διδόν¹.» Προσφυνῶς ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία ὀνομάζεται Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς χαρᾶς τοῦ ἀρδεύει μυστικά τοὺς αἰῶνες καὶ τὴν ἱστορίᾳ τῆς σωτηρίας τοῦ σύμπαντος κόσμου

Γεώργιος, λοιπόν, ἀδελφοί, τὸ ἄμωμον θῦμα «διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ²», συσταυρούμενος καὶ συνανιστάμενος τῷ Δεσπότη Χριστῷ. Διότι καὶ σήμερον, ἀδελφοί, τὸ σκάνδαλο καὶ τὴν μωρία τοῦ Σταυροῦ³ ἐορτάζουμε! Τὸ ὑπέρολογον μυστήριον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος «τὴν ἀνθρωπίνην ἀναλαβὼν φύσιν⁴» τὴν ὁδηγεῖ στὴν τελειώσιν τῆς μετὰ τὴν ἔνδοξον Ἀνάστασιν Του. Ὅτι Εκείνος εἶναι ὡς Θεάνθρωπος κατὰ φύσιν, γίνεται ὁ ἄνθρωπος κατὰ χάριν. Καὶ μάρτυς πιστός ὁ προκείμενος ἡμῖν Τροπαιοφόρος Γεώργιος, ὁ ἐσταυρωμένος ἄνθρωπος καὶ Ἀναστημένος Ἅγιος!

Το μαρτύριον τοῦ Ἁγίου δὲν ἐπέχει θέσιν «ἀρεταλογίας», μιᾶς ὁμορφῆς, δηλαδή, ἐξιτόρησῃς μετὰ ἠθικὰ διδάγματα ἢ μιᾶς ἀνούσιας θριαμβολογίας. Αποτελεῖ τὴν ἱερὰ ἐπαλήθευσιν τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ ἐάν τὰ μαρτύρια τοῦ Ἁγίου εἶναι πολλὰ καὶ σκληρὰ, ὥστόσο φωτιζόμενα ἀπὸ το Σταυρικόν Πάθος γίνονται πηγὴ καὶ ἀπαρχὴ τῆς Ἀναστάσεως. «**Ἡ γὰρ τῶν λυπηρῶν μετὰ τὸν σταυρὸν μεταβέβληται φύσις⁵**», παρατηρεῖ ὁ Μ. Βασίλειος. Μεταβολὴ σὲ Ἀναστάσιμη χάρι καὶ χαρὰ! Σε ἐλπίδα ποὺ δὲν κατασχνύνει! («Ὁ γὰρ τῆς μακαριωτέρας ζωῆς πόθος τὴν τῆς σφαγῆς ὁδὸν νενεκρὰν ἀπεργάζεται. Οὐ βλέπει τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ τοὺς στεφάνους ὁ μάρτυς· οὐ φοίττει τὰς πληγὰς, ἀλλ' ἀριθμεῖ τὰ βραβεῖα· οὐχ ὁρᾷ τοὺς κάτω μαστιγοῦντας δημίους, ἀλλὰ τοὺς ἄνωθεν εὐφημοῦντας ἀγγέλους φαντάζεται· οὐ σκοπεῖ τῶν κινδύνων τὸ πρόσκαιρον, ἀλλὰ τὸ τῶν ἐπάθλων αἰώνιον.⁷»))

«Αὐτός» γράφει ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης παραφρασμένος ἀπὸ τὸν Ἅγιο Νικόδημο «μαθητὴς ὢντας Χριστοῦ, ἀρνήθη καὶ τὴν ψυχὴν θεληματικῶς καὶ σηκώσας τὸν Σταυρόν του, ἀμέριμνος ἡκολούθει τὸν διδάσκαλον. Ὅθεν καὶ πρεπόντως τὰ μὲν ἀπερασμένα ἐλησμονεῖ βάσανα, πρὸς

¹ Στιχηρὰ Προσόμοια Πέμπτης τοῦ Ὡμῶ

² Αποκ. α' 9

³ Α' Κορ. α' 24

⁴ Θεοδωρήτου, Περί ἐνανθρωπήσεως, 75, 1432, 15, «ὥς οὐχ ὁ Θεὸς Λόγος ὁ ἄτρεπτος, εἰς σαρκὸς φύσιν ἐτράπη, ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν ἀναλαβὼν οὐσίαν, τὴν ἡμετέραν ἐπραγματεύσατο σωτηρίαν»

⁵ Μ. Βασιλείου, Ὁμιλία ΙΖ'. Εἰς Βαρλαάμ μάρτυρα. (PG 31, σελ. 484 – 489).

⁶ Ρωμ ε' 5

⁷ Μ. Βασιλείου, Ὁμιλία ΙΖ'. Εἰς Βαρλαάμ μάρτυρα. (PG 31, σελ. 484 – 489).

δὲ τὰ μέλλοντα αὖξανε. Δὲν ἐλογίζετο τὰ πρότερα, ἀλλ' ἐζήτει τὰ ἐπίλοιπα.
Τὰ βάσανα ἐσώθηκαν, καὶ οἱ τοῦ Γεωργίου στέφανοι δὲν ἐσώθηκαν, διατί καὶ ἡ εἰς τὰ
βάσανα προθυμία του δὲν ἐσώθηκε, μεγαλύτερα στέφανα ὀρεγόμενος ὁ ἀθλητὴς τοῦ
Χριστοῦ.⁸»

Ἔτσι ἡ θανὴ τοῦ Μεγαλομάρτυρος γίνεται Πάσχα, διάβασις πρὸς Τὸν ἔραστή, ὅπως ἐμελῶδησε
ὁ ὕμνογράφος, νίκη ἐπὶ τοῦ θανάτου, κατάλυσις τοῦ φόβου. Καὶ ἐνῶ φανερόνεται στὰ μάτια τῶν
διωκτῶν Του ἡττημένος, ἐκεῖνος περιπολεῖ Ἀναστημένος, ἐγκαϊνιάζοντας τὴν σημερινὴ λαμπρὰ
πανηγύρι. «**Τέθηκεν ὁ γενναῖος Γεώργιος, καὶ συγκροτεῖ πανηγύρεις**».⁹ Ἔτσι ἀντιλαμβάνεται ὁ
Μ. Βασίλειος τὴν ἔξοδο τοῦ μάρτυρα ἀπὸ τῆ ζωῆ, ἐγκαίνια ἀναστασίμου ἑορτῆς, ἀφορμὴ πνευματικῆς
πανηγύρεως, διδασκαλία γιὰ τὴν αἰωνιότητα.

Ἔτσι πορεύεται ἡ Ἐκκλησία, μὲ τὶς ἑορτές τῶν Ἀγίων Της, οἱ ὅποιοι ἐπαληθεύουν μὲ τὴ ζωὴ
τους, τὸ μαρτύριο τους, τὴν ἐγκαρτέρησή τους στὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ὅτι «ἤλθε διὰ τοῦ Σταυροῦ
χαρὰ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ»· ὅτι Χριστὸς Ἀνέστη καὶ ἡ ζωὴ τῶν Ἀγίων «πολιτεύεται» εὐφρόσυνα καὶ
αἰώνια. Ὅτι ὁ καθένας κατὰ τὸ χάρισμά του ἱερουργεῖ τὴ Σταυρικὴ τελειότητα κατὰ πῶς διδάσκει
ὁ ἀββάς Μάρκος: «**ἡ γὰρ τελειότης ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ ἐγκέκρυπται**¹⁰» καὶ ἀνθίζει μέσα Του
μυστικά ἡ ἀναστάσιμη χαρὰ καὶ σωτηρία. «Χάριτι ἐσμὲν σεσωσμένοι».¹¹»

Χωρὶς ὑπερβολή, κάθε ἑορτὴ μέσα στὸ λειτουργικὸ χρόνο τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ μιὰν
Ἀνάστασι. Ἡ Κυριακὴ γιὰ τὴ σωτηριώδη Ἀνάστασι τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ ὑπόλοιπος
ἐνιαυτός γιὰ τὶς Πασχάλιες διαβάσεις τῶν Ἀγίων σὴν αἰωνιότητα. Ἀλλωστε τὸ Βιβλίον τῶν
Πράξεων δὲν ἔχει ἔτι ἀπαρτισθεῖ πλήρως. Κάθε ἡμέρα καταγράφονται νέες Ἀναστάσεις: Μετάνοια
ἀμαρτωλῶν ποὺ χαρο-ποιεῖ τὸν οὐρανό¹², μοναχικὸς δόλιχος, διακονία, ὑπακοή εἰς τὴν Ἐκκλησία
καὶ τὸν Γέροντα, ἐντιμία γάμος, τίμια ἐργασία, πίστη φλεγόμενη, διωγμοὶ καὶ νέοι μάρτυρες, καὶ
προσπάντων νήψη καὶ προσευχὴ ἐν ἀναμονῇ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Αὐτὰ ὁλοκαρδίως εὐχομαι εἰς Ἑσᾶς Ἅγιοι Καθηγούμενοι, σεβαστοὶ Πατέρες, ἀγιασμένοι
ἀδελφοί,

Κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη, τὴν πρότρυνση καὶ τὴ χάρι τοῦ Ἐφόρου τῆς Μονῆς, Μεγαλομάρτυρος
Ἀγίου Γεωργίου καὶ τῆς Κυρίας Θεοτόκου, νὰ ζεῖτε τὴν «καλὴν «ἀλλοίωσιν»¹³» τῆς Ἀναστάσεως, νὰ
καταφέρετε νίκας κατὰ τοῦ πολεμήτορος, νὰ διαλαλεῖτε μὲ τὸ δάκρυ τῆς προσευχῆς καὶ τὸν ἅγιο
ἰδρώτα τῆς διακονίας, «τὴν νίκην τὴν νικήσαν τον κόσμον»¹⁴, τὴν Ἀναστάσιμη πίστη, ζωὴ καὶ
ἐλπίδα.

Ἐτη πλεῖστα Ἀναστάσιμα καὶ σωτήρια. Εὐχαριστῶ διὰ τὴν συμπροσευχὴν καὶ τὴν ἀβραμιαία¹⁵
φιλοξενίαν. Μὴ ἐπιλανθάνεσθέ μου ἐν ταῖς προσευχαῖς.

(Καὶ ἐπιτρέψατέ μοι νὰ Σᾶς ἀποχαιρετήσω μὲ μιὰν λατρευτικὴ προσφώνηση καὶ προσευχή τοῦ
Ἀγίου Νικοδήμου στὸν Μεγαλομάρτυρα Γεώργιο:

Ἄλλ' ὦ Μεγαλομάρτυς, καὶ μονμάχε, καὶ τροπαιοφόρε τοῦ Χριστοῦ Γεώργιε, τῶν μαρτύρων
πάμφωτε ἤλιε, τῶν ἀθλητῶν πρωτοκορυφαῖε καὶ ταξίαρχε, τοῦ Χριστοῦ πρωταθλητάρχα,
τῶν Ἀγίων πάντων ὁ κοσμήτωρ, ὁ στολισμὸς τῆς Ἐκκλησίας, τὸ γλυκύτατον εἰς ὅλους τοὺς
Ὁρθοδόξους καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα, Σοῦ δεόμεθα καὶ Σε παρακαλοῦμεν εἰς μὲν τὴν παρούσαν
ζωὴν, λύτρωσαι ἡμᾶς ἀπὸ κάθε βλάβην ψυχικὴν καὶ σωματικὴν τῶν ὁρατῶν καὶ ἀορατῶν
ἐχθρῶν. Εἰς δε τὴν μέλλουσαν ἀξιώσαι ἡμᾶς διὰ τῶν πρεσβειῶν σου, τῆς ποθομένης
σωτηρίας καὶ τῆς ἀτελευτήτου μακαριότητος. Ἀμήν!)

⁸Χρυσόστομος Παπαδάκης τοῦ Κρητός, Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου Ὑμνογραφικὰ καὶ
Ἐγκωμιαστικὰ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 1700 ἐτῶν ἀπὸ τῆς μαρτυρικῆς τελειώσεως αὐτοῦ 303-2003 μ.Χ.
Ἔκδοσις Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ. Ἀθήνα 2003, σ. 672-684

⁹ Μ. Βασιλείου, Ὁμιλία ΙΖ'. Εἰς Βαρλαάμ μάρτυρα. (PG 31, σελ. 484 – 489).

¹⁰ Το Μέγα Γεροντικόν τ. Α' ἀποφθ. νζ' Ἑες/νίκη 2011⁴

¹¹ Εφ. β' 5

¹² Λκ. ιε' 7

¹³ Γρηγ. Νύσσης, Εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα

¹⁴ Α' Ἰωάν. ε' 4

ΙΕΡΗ ΜΟΝΗ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ Σ Π Η Λ Α Ι Ο Υ

Γ' μέρος

Για τή ζωή στή μονή κατά τό α' μισό τοῦ 19ου αἰ. ἐλάχιστα γνωρίζουμε. Ἀσφαλῶς θά δοκιμάστηκε ἀπό τήν ἀπληστία τοῦ Ἀλῆ, πασᾶ τῆς Ἡπείρου, καί ἀπό τά πολεμικά γεγονότα τόσο κατά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1821, ὅσο καί κατά τήν ἄλλη τοῦ 1854, καθώς στή δεύτερη τόπος συμπλοκῆς ἐπαναστατῶν καί κατακτητῶν ὑπῆρξε τό Σπήλαιο. Κατά τά ἔτη 1874 - 1888 ὑπῆρχαν μοναχοί μέ ἡγούμενο τόν Ἰωαννίκιο. Τό 1874 ἡ μονή γιά τήν ἀντιμετώπιση διαφόρων ἀναγκῶν συνῆψε δάνειο 190 λιρῶν μέ ἐπιτόκιο 12% ἀπό τήν ἐπαρχιακή Δημογεροντία, ἡ ὁποία διαχειριζόταν διάφορα ἐκκλησιαστικά καί ἄλλα κληροδοτήματα.

Κατά τό ἴδιο ἔτος ὁ καίμακάμης

(ἐπαρχος) Γρεβενῶν ἐπιχείρησε ἀνεπιτυχῶς νά χαρακτηρίσει τά κτήματα πού ἀνῆκαν στή μονή ὡς ἐγκαταλειμμένα. Ὁ Ἰωαννίκιος εἶχε ὀρίσει τό 1882 ἐπίτροπος καί τῆς μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Ἀβδέλλας. Ἡ μονή τό 1882 εἶχε ἀνάγκη ἐπισκευῶν γιά νά ἀποφευχθεῖ ἡ κατάρρευση τῶν 30 κελλιῶν πού διέθετε. Τό θέμα ἀπασχόλησε τήν ἐπαρχιακή Δημογεροντία. Παράλληλα ἀντιμετώπιζε δυσκολίες στήν ἀποπληρωμή τοῦ δανείου καί κατά το 1886 ἔγινε τελικός διακανονισμός ἀπό τό ἐκκλησιαστικό συμβούλιο.

Ἡ μίσθωση τῶν κτημάτων γινόταν γιά πενταετία μέ πλειοδοτικό διαγωνισμό ὑπό τήν ἐποπτεία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τῆς μητροπόλεως. Ἡ ἰδιο-

κτησία στην Κυρακαλίτσα περιλάμβανε χωράφια, λιβάδια, πριόνια και κατοικίες των εργαζομένων εκεί. Κατά την πενταετία 1884-1889 είχε μισθωθεί έναντι 114 λιρών κατ' έτος. Τό αντίστοιχο μίσθωμα για τό Παλαιοχώρι κατά την ίδια περίοδο ανερχόταν σέ 45 λίρες. Τελικά όμως λόγω αντιδράσεως των κατοίκων του Παλαιοχωρίου απομακρύνθηκε ό πλειοδοτήσας μισθωτής και τά κτήματα καλλιέργησαν οί κάτοικοι του χωριού έναντι ετήσιου μισθώματος 40 λιρών.

Η διάθεση του ποσού του μισθώματος ήταν τής αρμοδιότητας του έκκλησιαστικού Συμβουλίου. Από τα πρακτικά αυτού συνάγεται ότι κατά τό 1886 από τό ποσό των 114 λιρών οί 97 διετέθησαν για τά σχολεία, αν και, όπως δείξαμε, ή μονή αδυνατούσε να αποπληρώσει το δάνειο. Διαθέτουμε στοιχεία ότι ή μονή επιχορηγούσε το σχολείο του Σπηλαιού κατά τά έτη 1882-1888. Ασφαλώς αυτό συνέβαινε τόσο κατά προγενέστερα, όσο και κατά μεταγενέστερα σχολικά έτη. Κατά την τριετία 1886-1889 ή μονή επιχορηγούσε και τά σχολεία των οικισμών Κοσμάτι, Μοναχίτι, Κηπουριό, Ζάλοβο, Τίστα, Κρασιά και, κυρίως, τής πόλεως των Γρεβενών μέ ποσά πού κάλυπταν σχεδόν τον ετήσιο μισθό ενός δασκάλου. Αυτός ένας μετρίων ικανοτήτων δασκάλου ανερχόταν τότε σέ 10 περίπου λίρες. Ίκανό και έμπειρο δάσκαλο δέν ήσαν σέ θέση να προσλάβουν παρά μόνο οί κοινότητες των ευόρων Βλάχων.

Τό 1897 άπασχόλησε την έπαρχιακή Δημογεροντία ό διορισμός ήγουμένου. Προτάθηκε ό ήγουμενέων στή μονή Τσεπελόβου Άγαθάγγελος, καταγόμενος πιθανόν από τά Γρεβενά. Παρέμεινε μικρό

διάστημα στή μονή. Κατά τό διάστημα 1899-1914 είχε έπιστάτη λαϊκό, τον Γιάννη Ζήση, γνωστό μέ τό παρώνυμο Κατσουγιάννης, άπ' όπου και τό όνομα του γεφυριού στον Βενέτικο. Αυτός διακρίθηκε για την άριστη επίστασία του.

Τό 1900 προκλήθηκε πυρκαϊά, πού κατέστρεψε τά κελλιά. Για την εκ νέου οικοδόμηση αυτών δαπανήθηκαν 70 όθωμανικές λίρες. Παρά ταύτα και παρά τό ότι οί κάτοικοι του Παλαιοχωρίου αρνούνταν να αποδώσουν μέρος των προϊόντων τους στή μονή, τό 1906 αυτή προσέφερε στην έπαρχιακή Δημογεροντία ποσόν 80 όθωμανικών λιρών για τίς άνάγκες των σχολείων τής έπαρχίας. Για τά τής μονής φρόντιζε τότε κάποιος από τούς έφημερίους του Σπηλαιού. Κατ' έτος ό έφημέριος αυτός περιόδευε για τή συλλογή χρημάτων, δεδομένου ότι ή μονή κάλυπτε πλήθος άναγκών των χριστιανικών κοινοτήτων τής περιοχής. Η περιοδεΐες κατά τά έτη 1900 - 1909 επεκτάθηκαν και πέρα από τά όρια τής μητροπόλεως Γρεβενών. Κατά τό διάστημα αυτό ή μονή έλαβε δάνειο από τή μητρόπολη ύψους 70 όθωμανικών λιρών.

Τό 1911, επί μητροπολίτου Αϊμιλιανού, του έθνομάρτυρος άγιογραφήθηκε ό μεταγενέστερος του κυρίως ναού έξωνάρθηκας του καθολικού. Για να έξοφληθει τό χρέος τής μονής, εκποιήθηκαν κάποια κτήματά της τό 1914. Τόν Όκτώβριο του 1917 τοποθετήθηκε ως σύμβουλος τής μονής ό αρχιμανδρίτης Ευγένιος Ευγενίδης. Το 1930 ή μονή διαλύθηκε. Τό άρχείο της φυλάσσεται σήμερα στή μονή του Άγίου Νικάνορος Ζάμπορντας.

Φιλοσοφώντας τόν θάνατο στό "Άγιον" Όρος

ΠΑΤΑΠΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΟΥ

Β' Μέρος

Ἡ μνήμη θανάτου, ἀνάσταση ἀπό τόν θάνατο τῆς ψυχῆς

Τό δεύτερο πράγμα ἀπό τό ὁποῖο παίρνοντας ἀφορμή ἀποτολμοῦμε νά φιλοσοφοῦμε περί τοῦ μυστηρίου τοῦ θανάτου, εἶναι μία ζωγραφική ἀπεικόνιση, ἡ ὁποία γιά τούς ἱστοριογράφους ἀποτελεῖ προσφιλές θέμα εἰκονογράφησης, κυρίως στούς νάρθηκες τῶν καθολικῶν τῶν Μονῶν καί τῶν κυριακῶν τῶν Σκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Πρόκειται γιά τό «Όραμα τοῦ ἁββᾶ Σισῶν». Στό πράγματι ἐντυπωσιακό αὐτό εἰκονογραφικό θέμα πού μεταδίδει στό θεατή του τήν ἔνταση τῆς θέας τοῦ αἰωνίου, βλέπουμε ἱστορημένο τόν ἁββᾶ Σισῶν τόν Θηβαῖο (ἁκμή 356-430), φέροντας πλήρη μοναχική περιβολή, νά κάθεται γονατιστός, σκυφτός καί ἐμφανῶς ἀναστατωμένος πάνω ἀπό τό σκελετωμένο λείψανο ἑνός ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος διακρίνεται μέσα ἀπό κτιστό τάφο. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τό Μέγα Ἀλέξανδρο, ἕναν ἄνθρωπο πού –τουλάχιστον μέχρι τήν ἐποχή τοῦ ἁββᾶ Σισῶν– ταυτιζόταν στό μέγιστο βαθμό μέ τήν δύναμη, τόν ἡρωϊσμό, τήν ἐξουσία καί τή μόρφωση. Τό

κείμενο πού συνοδεύει τήν πολύ διδακτική αὐτή τοιχογραφία, ὅπου ἐπιφαίνεται ὁ ἀόρατος κόσμος μέ ὄρους κατοπτρικούς, μᾶς κάνει γνωστές τίς φιλοσοφημένες περί τοῦ θανάτου σκέψεις τοῦ μεγάλου ἀσκητή:

«Σισῶν ὁ μέγας ἐν ἀσκηταῖς ἔμπροσθεν τοῦ τάφου τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Ἀλεξάνδρου, τοῦ πάλαι λάμπαντος ἐν δόξῃ, φρίττει καί τό ἄστατον τοῦ καιροῦ καί τῆς δόξης τῆς προσκαίρου λυπηθεῖς, ἰδοῦ κλαίει: "Ὁρῶν σε τάφε δειλιῶ σου τήν θέαν καί καρδιοστάλακτον δάκρυον χέω, χρέος τό κοινόφλητον εἰς νοῦν λαμβάνων, πῶς οὖν μέλλω διελθεῖν πέρας τοιοῦτον; Αἶ, αἶ θάνατε, τίς δύναται φυγεῖν σε;"».

Στήν περίπτωση τῆς ἴδιας παράστασης στίς τοιχογραφίες τοῦ νάρθηκα τοῦ Κυριακοῦ τῆς ἀγιορείτικης σκήτης Καυσοκαλυβίων (βλ. φωτογραφία), ἔργο τοῦ μοναχοῦ Μητροφάνη ἀπό τή Βιζύη τῆς Θράκης (1820), τό κείμενο τῶν λόγων τοῦ ἁββᾶ Σισῶν εἶναι ἀρκετά διαφορετικό ἀπό τό προηγούμενο, πού εἶναι πιό διαδεδομένο:

«Θρηνώ καί ὀδύρομαι ὅταν ἐννοήσω τόν θάνατον καί ἴδω ἐν τοῖς τάφοις κειμένην τήν κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθεῖσαν ἐν ἡμῖν ὠραιότητα, ἄμορφον, μὴ ἔχουσα εἶδος. ὦ τοῦ θαύματος! Τί τό περὶ ἡμᾶς τοῦτο γέγονε μυστήριον; Πῶς παρεδόθημεν τῇ φθορᾷ; Πῶς συνεζεύχθημεν τῷ θανάτῳ;».

Τό κείμενο αὐτό μᾶς εἶναι γνωστό ἀπό τήν Παρακλητική καί θεωρεῖται ποίημα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Τό νεκρώσιμο αὐτό ἰδιόμελο στή συναρπαστική τραγικότητά του ἐκφράζει τό μεγαλεῖο τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης, ἀφοῦ στήν ἐνδοτερά ἐρημὸς τῆς ὁ ἀνθρώπος εἶναι μόνο ψυχὴ. Πρόκειται γιὰ τὴ φθαρμένη εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, πού τὴν ἀναζωοποιεῖ ὁ ζωαρχικóτατος Λόγος.

Γενικότερα, ἡ νεκρώσιμη ἀκολουθία, μέσῳ τῆς ἀπαράμιλλης ποιητικότητας τῶν κειμένων καί τῆς ἄκρως ἐμπνευσμένης μελωδίας, ἐκφράζει τὴν πεμπτουσία τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τόν Θεό, τόν ἀνθρώπο, τὴν κτίσι, τό θάνατο, τὴν ἀθανασία, τὴν ἀγάπη... ἐνώνει γῆ καί οὐρανό, φύση καί ὑπερφύση, αἰσθητά καί νοητά, κτιστό καί ἄκτιστο.

Σύμφωνα μέ τούς Πατέρες, ὁ μοναχὸς ὀφείλει νά θυμᾶται κάθε ἡμέρα ὅτι μπορεῖ νά ἀντιμετωπίσει τόν θάνατο· πρέπει γι' αὐτό τό λόγο νά ἀποκτήσει ἀδιάλειπτη μνήμη θανάτου. Κι αὐτό καθὼς, ἐξ αἰτίας τῶν παθῶν πού συσκοτίζουν τόν νοῦ, ἐάν δέν βιάσουμε τόν ἑαυτό μας νά θυμᾶται τόν θάνατο, τόν ξεχνᾷμε ἐντελῶς καί ζοῦμε στή γῆ σάν νά εἴμαστε ἀθάνατοι, θυσιάζοντας τόν ἑαυτό μας γιὰ τά ἐπίγεια ἀγαθὰ.

Ἐκεῖνος πού ἔχει μνήμη θανάτου, ἀνασταίνεται ἀπὸ τό θάνατο τῆς ψυχῆς. Ζεῖ στή γῆ σάν ξένος. Γι' αὐτόν ἡ θύρα τῆς αἰωνιότητας εἶναι πάντοτε ἀνοικτή.

«Τό ὄραμα τοῦ ἀββᾶ Σισσῶν».
Τοιχογραφία τοῦ 1820 στό νάρθηκα
τοῦ Κυριακοῦ τῆς Σκήτης Κausοκαλυβίων.
Ἔργο Μητροφάνους τοῦ ἐκ Βιζύης.

Κοιτάζει πρὸς τά ἐκεῖ μέ πνευματικὴ ἀνησυχία· μέ βαθειὰ λύπη καί μέ περὶ-σκεψη. Τί θά μπορούσε νά τόν δικαιώσει στό φοβερό κριτήριο τοῦ Χριστοῦ; Ποιὰ θά εἶναι ἡ ἀπόφασί του; Ἔτσι καμμία ἐπίγεια ὁμορφιά καί καμμία ἐπίγεια ἀπόλαυση, δέν προσελκύει τὴν προσοχή του καί τὴν ἀγάπη του. Δέν καταδικάζει κανέναν γιατί θυμᾶται ὅτι στό κριτήριο τοῦ Θεοῦ, ὅλοι θά κριθοῦν ἀνάλογα μέ τό μέτρο, πού οἱ ἴδιοι κρίνουν τόν πλησίον τους. Τό ξέρε, ὅτι ἔτσι θά κριθεῖ καί ὁ ἴδιος. Καί γι' αὐτό συγχωρεῖ τούς πάντες καί τά πάντα. Γιὰ νά λάβει καί αὐτός συγχώρηση καί νά σωθεῖ. Εἶναι ἐπιεικὴς σέ ὅλους. Εἶναι εὐσπλαγχνος σέ ὅλα. Δέχεται τὴν κάθε δοκιμασία καί θλίψη πού τοῦ συμβαίνει μέ χαρά... Κι ἂν τοῦ ἔλθει λογισμὸς κενοδοξίας, ὅτι τάχα ἔχει ἀρετές, ἡ μνήμη τοῦ θανάτου τόν ἀντικρούει καί τόν διώχνει.

(συνεχίζεται)

Χαρμολύπη

πρωτ. Χριστόδουλος Μπίθας

Β' Μέρος

Ο κόσμος δέν εἶναι κόλαση, ὅπως ἰσχυρίζονται (δικαιολογημένα) ὅσοι δέν ἔχουν πίστη, ἀλλά τόπος προετοιμασίας γιά τήν αἰωνιότητα. Ἀπό ἐμᾶς ἐξαρτᾶται ἂν θά εἶναι ἡ ζωή κόλαση ἢ παράδεισος, ἂν θά ζήσουμε μέ εὐχαριστία ἢ ἀχαριστία, μέ ἀγάπη ἢ μῖσος, μέ ἐλευθερία ἢ σκλαβωμένοι στά πάθη μας. Κι ὁ θάνατος καί τό κακό πού βασιλεύει παντοῦ μπορεῖ νά μᾶς πονᾷ ἀλλά δέν μᾶς τρομάζει, ἀφοῦ προγευόμαστε μέ τήν χάρη τοῦ Θεοῦ τήν Βασιλεία, καθῶς κοντά Του σπουδάζουμε νά ἀγαποῦμε κι ὄχι νά μισοῦμε, νά συγχωροῦμε κι ὄχι νά ἐκδικούμαστε, νά εὐχαριστοῦμε κι ὄχι νά βυθιζόμαστε στήν ἀχαριστία.

Παράλληλα μέ τήν χαρά, νά τό παράδοξο, συνυπάρχει στήν καρδιά τοῦ Χριστιανοῦ ἓνα πένθος, κάποιου εἵδους λύπη. Ὅχι αὐτή πού συνήθως ἔχουμε οἱ ἄνθρωποι, μά μιά λεπτή λύπη γιά τήν συναίσθηση τῆς ἁμαρτίας μας. «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοί παρακληθήσονται», λέει ὁ Κύριος στήν «ἐπί τοῦ ὅρους ὁμιλία» Του. Γιά αὐτό τό πένθος μιλάμε, τό ὁποῖο ὁδηγεῖ στήν ἐλπίδα τῆς ὑπέρβασης. Δίχως αὐτή τήν λύπη, πού εἶναι δωρεά τῆς χάριτος, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει χαρά, γιατί ἡ λύπη αὐτή

προέρχεται ἀπό τήν ἐπίγνωση τῆς ἀστοχίας μας καί μᾶς ὁδηγεῖ στήν χαρά τῆς αὐτογνωσίας καί τῆς μετανοίας. Λυπούμαστε γιά τά πάθη καί τίς πτώσεις μας, γιά τά λάθη καί τίς παραλείψεις μας, γιά τήν ὀλιγοπιστία μας καί τήν ὀλιγωρία μας καί, βέβαια, γιά τόν χαμένο χρόνο τῆς ζωῆς μας, γιά τίς μέρες πού σπαταλήσαμε μέσα στήν χλιαρότητα, γιά τίς στιγμές πού ξοδέψαμε ὅταν πέσαμε σέ ἀχαριστία κι ἀπελπισία. Ἐννοοῦμε καί μετανοοῦμε, λυπόμαστε καί χαιρόμαστε, πενθοῦμε καί ἀνασταίνουμε, στοχαζόμαστε καί χαιρόμαστε.

Αὐτή ἡ ἰδιαίτερη λύπη πού μόνο ἂν συντριβεῖ ὁ ἄνθρωπος καί ταπεινωθεῖ ἔρχεται, φανερώνει διαρκῶς τήν ἁμαρτία μας καί μᾶς ὁδηγεῖ σέ στοχασμό καί προσευχή, πού φέρουν σωτήρια δάκρυα. Ὁ μετανοῶν ἄνθρωπος γίνεται εὐαίσθητος γιά τήν τραγωδία τοῦ κόσμου τούτου πού «ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (Α' Ἰω.5,19). Πόλεμοι καί ἐμφύλιες διαμάχες, κοινωνική ἀδικία καί ἐγκλήματα, οἰκολογική καταστροφή, πείνα καί φτώχεια, δέν ἀφήνουν ἀδιάφορο τόν πιστό. Συγκλονίζεται ἡ ψυχή ἀπό τόν ὀρυμαγδὸ τοῦ κακοῦ, πενθεῖ, μά δέν ἀπελπίζεται. Ἐκατομμύρια οἱ νεκροί ἀπό τοὺς παγκοσμίους πολέμους καί ἀπό τά θρη-

σκευτικά και πολιτικά ολοκληρωτικά καθεστώτα, πού οραματίζονται κοινωνίες πού θά γεννηθοῦν μέσα ἀπό τήν βία. Ὁ Χριστιανός συναισθάνεται τήν δική του εὐθύνη μέσα στήν ἱστορία, ἀλλά δέν ἀναπαράγει τό μῖσος, ξέρεي πώς μόνο ἡ ἔμπρακτη ἀγάπη μπορεῖ νά στηρίξει τήν ἐκτροχιασμένη ἀνθρωπότητα.

«Ἐνθυμοῦ τόν Ἄδῃ καί μὴ ἀπελπί-
ζου», ἔλεγε ὁ Ἅγιος Σιλουανός. Νά θυ-
μόμαστε διαρκῶς τόν ζόφο τῆς ψυχῆς
μας καί νά μὴν χάνουμε τήν ἐλπίδα
μας στόν Θεό. Νά θυμόμαστε δηλαδή,
ὅτι αἰτία τῆς ἁμαρτίας μας, τῆς ἀπελ-
πισίας μας εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια καί
μόνο διὰ τῆς ταπεινώσεως θά ἔλθει ἡ
εὐλογία στήν ζωή μας. Λυπόμαστε γιά
τήν ἁμαρτία μας καί ταπειωνόμαστε.
Ταπειωνόμαστε καί ἐλευθερώνουμε τήν
ὑπαρξή μας ἀπό τήν φιλαυτία, πού μᾶς
κάνει νά αἰσθανόμαστε κέντρο τοῦ κό-
σμου. Σταματᾶμε νά γκρινιάζουμε καί
νά μεμφιμοιροῦμε καί συνάμα νά χαι-
ρόμαστε κάθε στιγμή σάν νά ‘ναι ἡ
πρώτη καί ἡ τελευταία τῆς ζωῆς μας.
Νά ρουφᾶμε στήν κυριολεξία κάθε
λεπτό, εὐχαριστοῦμε, ζοῦμε τήν ἡμέρα
δημιουργικά σάν νά πρόκειται νά ζή-
σουμε αἰώνια καί χαιρόμαστε ὅ,τι ὁμορ-
φο ὑπάρχει στόν κόσμο μας.

Αὐτή εἶναι ἡ εὐλογημένη κατάσταση
τῆς χαρμολύπης, πού εἶναι δωρεά τοῦ
Θεοῦ σέ ὅσους ἀκολουθοῦν τόν δρόμο
Του.

Γράψαμε λίγα φτωχά λόγια, μέ
τήν ἐπίγνωση πώς ὅσο καί νά μιλάμε
γιά τά χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, εἶναι
ἀδύνατον νά τά ἐννοήσει κάποιος, ἂν
δέν τά ἀποζητήσῃ, ἂν δέν προσευχηθεῖ

γί’ αὐτά, ἂν δέν ἰκετεύσῃ, ἂν δέν πα-
σχίσει νά κάνει πράξη τόν Λόγο Του.
Ὅμως, σέ ἐποχές κατῆφειας καί γκρίνιας,
θέλουμε νά βροντοφωνάξουμε στούς
συνανθρώπους μας ὅτι «ζεῖ Κύριος ὁ
Θεός» κι ὅτι μόνο μέ τήν μακαρία χαρ-
μολύπη ὁ ἄνθρωπος γίνεται πραγματικά
«εὐτυχισμένος», ζωντανός, δημιουργικός,
αἰώνιος.

Θά τελειώσουμε μέ μιὰ εὐχή πού
βγαίνει μέσα ἀπό τήν γραφίδα τοῦ
Ἀποστόλου Παύλου καί περιγράφει ὅλο
τό Πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας μας: «Λοιπόν,
ἀδελφοί, νά χαίρεστε, νά καταρτίζεστε
πνευματικά, νά παρηγορεῖτε ἕνας τόν
ἄλλον, νά ἔχετε τό ἴδιο φρόνημα, νά
ἔχετε εἰρήνη. Καί ὁ Θεός τῆς ἀγάπης
καί τῆς εἰρήνης θά εἶναι μαζί σας. Χαι-
ρετῆστε ὁ ἕνας τόν ἄλλο μέ ἅγιο φίλημα.
Σᾶς χαιρετοῦν ὅλοι οἱ ἅγιοι (οἱ Χρι-
στιανοί). Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί
κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ᾧς εἶναι
μαζί μέ ὅλους σας».

ἈΛΩΣΗ ΚΑΙ ἈΛΛΟΘΙΩΣΗ

Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Χρυσοπούλου,
Θεολόγου, Διδάσκοντος Παν/μίου Πειραιῶς

Ἔρχεται τὸ ἡμερολόγιο νὰ μᾶς θυμίσει καὶ ταυτόχρονα νὰ μᾶς λυπήσει, καθὼς αὐτὸ συναντᾷ τὴν 29ῃ Μαΐου κάθε χρόνου. Τρέχει 564 χρόνια πίσω καὶ βλέπει πολιορκία μέχρι αἵματος, ἀντίσταση μέχρι πτώσης, μάχη μέχρι ἥττας. Ἡ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πόλη δέχεται τὴν μανία τῶν Ὀθωμανῶν, ἰσοπεδώνεται καὶ γυρίζει σελίδα. Πρωτοφανής ἡ βαρβαρότητα, πιὸ ἀνήκουστα ὅσα θ' ἀκολουθήσουν.

Στὸν ἀπόηχο αὐτῆς τῆς μελανῆς ἐπετείου θὰ καταθέσουμε γραπτὰ ψελλίσματα καὶ εἰλικρινῇ δάκρυα γιὰ τὰ ὅσα εἴχαμε καὶ γιὰ ἐκεῖνα ποὺ χάσαμε, ποιὸς ξέρει γιὰ πόσο καὶ γιατί; Τὰ πάντα ὅσα ἀφοροῦν τὴν κυρίευση τῆς Κων/πολης πρέπει νὰ εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐπιζήμια πατριδοκαπηλεία καὶ τὶς ἀκραῖες ἐθνικοφρονικὲς ἐξάρσεις. Ὅπου καὶ ὅποτε φάνηκαν τέτοιες τάσεις στὸν λαὸ, μᾶλλον

ἐξέθεσαν, παρὰ ὠφέλησαν. Τὰ διδάγματα ποὺ μᾶς κομίζει ἡ 29ῃ Μαΐου 1453 εἶναι πάντα ἐπικαίρα καὶ σωστικά.

Μὲ τὴν πτώση τῆς φημισμένης καὶ γεννήτριας πολιτισμοῦ Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ξεκίνησε τὸ δράμα τῆς τουρκοκρατίας. Ἐκτοτε ὁ λαὸς θὰ στενάζει γιὰ 400 χρόνια βαριά. Οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν εἶχαν πολιτισμό, ἀντίθετα ἐπιδείκνυναν μὲ κάθε εὐκαιρία ἀγριότητα καὶ πρωτογωνισμό. Ἄν οἱ ἀνθρωποκτονίες λέγονται καὶ εἶναι ἐγκλήματα, ἡ καταστροφή τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, ποῦ ἄραγε πρέπει νὰ καταταχθεῖ; Φθόνησαν στὸ ἔπακρο τὴν εὐρωπαϊκὴ κουλτούρα, συνεχίζουν νὰ τὸ κάνουν, ἄσχετα ἂν ἐρωτοτροποῦν στοὺς καιροὺς μας μαζί της γιὰ ὑλικά καὶ μόνο ὀφέλη.

Κάθε φορὰ ποὺ θ' ἀφήνουμε σὰν ἄτομα καὶ σὰν γένος κερκόπορτες ἀφύλακτες, τότε θὰ γίνεται καὶ ἡ ἄλωση τῆς προ-

σωπικότητάς μας, τῆς υπόστα-
σής μας, τῆς βιωτῆς μας. Ἀντί-
θετα, μὲ μάθημα τὸ παρελθόν
μας -ὅσο καὶ ἂν αὐτὸ εἶναι μα-
κρινό, φέρει καὶ τὰ τρωτά του-
θὰ μπορέσουμε νὰ ἔχουμε σθέ-
νος καὶ θέληση πάλης, προκει-
μένου νὰ μὴν δοκιμάζουμε νέα
ἄλωση, οὔτε ἄρα καὶ ἀλλοίωση.

Αναμφισβήτητα, ὅποτε καὶ
ὅπως συνέβησαν ἀτομικὲς ἢ
συλλογικὲς ἀλώσεις, εἶχαν καὶ
σὰν ἀποτέλεσμα τὴν ἀλλαγὴ
νοοτροπίας, συμπεριφορᾶς καὶ
ἀντίληψης. Πρέπει νὰ ὑπάρχουν
πολλὰ ἀποθέματα ἄρνησης
στὴν ὑποταγή, ὥστε αὐτὴ νὰ
εἶναι μόνο σώματος καὶ ποτὲ
φρονήματος. Ταυτόχρονα πρέ-
πει νὰ ἀποφεύγεται ἡ ἡττοπά-
θεια, νὰ καλλιεργεῖται τὸ κλίμα
τοῦ ἀγῶνα καὶ νὰ ὑπάρχουν
διεργασίες γιὰ ἀγῶνα ἀπελευ-
θερωτικό. Ὅταν μένουμε ἀδού-

λωτοι στὴν ψυχὴ, τότε ἔχουμε
καὶ βάσιμη τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ
ἔλθει κάποια στιγμή ἡ ζωντά-
νια, ἡ ἀνάκαμψη καὶ ἡ δικαίωση.
Σὰν προκαλούμαστε, πρέπει
καὶ νὰ ἀνακτοῦμε δυνάμεις
ἀντίστοιχες μ' αὐτὲς τῆς ἐπι-
βίωσης.

Ἡ ἱστορία μπορεῖ νὰ ἐπέτρε-
ψε τὴν ἄλωση τῆς Πόλης, δὲν
τὴ χάσαμε ὅμως ἀπὸ τὴν καρδιά
μας, ἀπὸ τὰ ὁράματά μας, ἀπὸ
τὴ σκέψη μας. Οἱ συγκυρίες ξε-
ρίζωσαν σταδιακὰ καὶ κατὰ
πολὺ τὸν ἐλληνισμό, δὲν μπό-
ρεσαν νὰ πράξουν καὶ τὸ ἀντί-
στοιχο στὸ πνεῦμα. Γιὰ τὸν λόγο
αὐτὸ στέκει ὡς Βασιλεύουσά
μας. Στὶς 29 Μαΐου 1453 κυρι-
εύτηκε ἡ Πόλη, ὅχι τὸ συναί-
σθημα. Παραμένει ἀκλόνητη
σὰν τόπος τῶν ὀνείρων μας,
τῶν νοσταλγιῶν μας, τῶν προ-
γόνων μας.

